

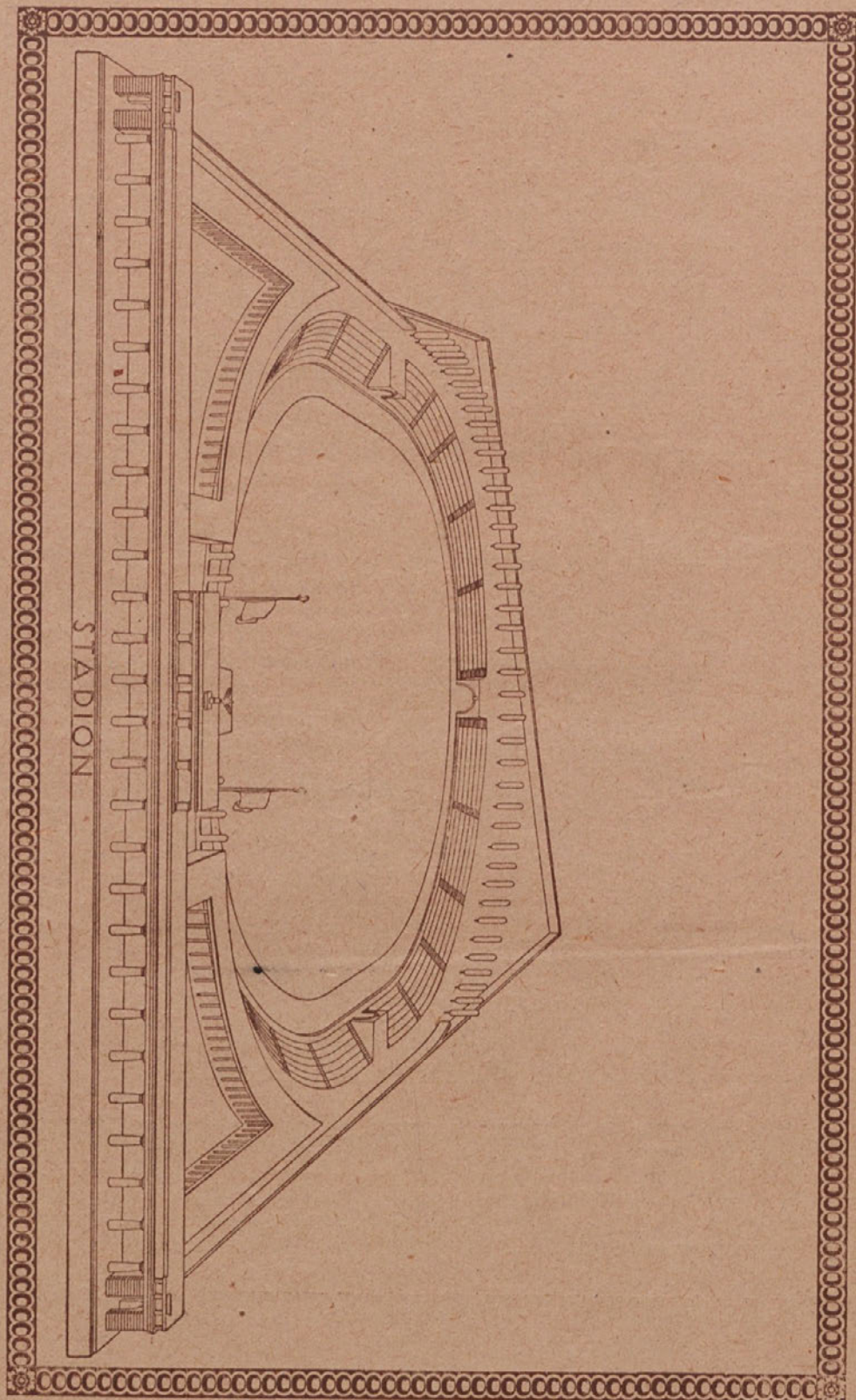
Peština plačana v gotovini.

MLADOST

1926

Št. 7

Ivan Podlesnik:

Dr. Janez Evangelist Krek in Orli.

Počasi in vztrajno se zbira gradivo za velik življenjepis, ki naj nam delovanje tega izrednega moža od vseh strani natančno pojasni in naslika. Ne bo odveč, ako poizkusimo načeti tu vprašanje: v koliko je bil Krek v zvezi z ustanovitvijo orlovske organizacije in kako nam jo je s svojimi bogatimi nasveti in delom podpiral. Ta razprava bo obenem pojasnila marsikaj iz tistih časov, ko je mlado drevo orlovske organizacije šele s svojimi koreninami zatipalo mater zemljo. Dvajset let pravkar mineva od tistih dni.

Hočem pripovedovati na podlagi spominov, zapiskov, pisem in časopisja. Naj se ne tolmači napačno to, da bom moral v tem večkrat govoriti tudi o sebi in svojih odnošajih do Kreka in drugih tistočasnih voditeljev prosvetnega in političnega dela med slovenskim narodom.

Najprej si pogledjmo okvir, v katerega hočem potem vtakniti našo sliko.

Liberalizem pod vodstvom dr. Tavčarja se je med Slovenci boril za zadnje svoje postojanke. V borbi za življenje in smrt se je posluževal vsega, o čemer je upal, da mu bo podaljšalo življenje. Med tem tudi slovenskega sokolstva, čigar starosta je bil takrat dr. Tavčar. Šli so tako daleč, da so hoteli na nekem občnem zboru proglasiti načelo, da more biti Sokol samo tisti, ki je organiziran v liberalni stranki. To namero so preprečili Sokoli iz Trsta. Tako je zgledalo na zunaj. Na znotraj je pa pripravljaval dr. V. Murnik velike reforme glede tehničnega dela. Dr. V. Ravniharju pa se je zdelo, da Sokol preveč zanemarja izobraževalno delo. Zato je deloval na to, da se je pričlenjalo s predavanji in izleti. Sokol je tedaj zavzemal postojanke samo v mestih in trgih. Na kmete še ni prodril. Navzlic temu, da se ga je hotela liberalna stranka popolnoma polastiti, ni kazal na zunaj svojih svobodomiselnih teženj tako jasno in odkrito, kot jih kaže sedaj. V razumevanje nadaljnjega moram že sedaj pripomniti, da je Sokol pod mladimi iz Sokola I v Ljubljani, predvsem pod dr. Pestotnikom, pokazal šele jasno: to smo, taki smo, to je jedro sokolske ideje. Prej pa je bilo mnogo slepomišenja glede verskih, svobodomiselnih in drugih bistvenih vprašanj v sokolstvu. Da se je tozadevno pokazala jasna luč, je nemajhna zasluga orlovstva, ki je že prva leta v vsiljenemu mu boju s sokolstvom klicalo po jasnosti in resnici na obeh straneh se bojujočih.

Tako je bilo torej tedaj na strani slovenskega svobodomiselstva: politično so gubili tla korak za korakom. Na njih tokrat slabo obdelani njivi prosvetnega dela pa so že začeli vstajati mladi delavci, katerih vrste so se zbirale zlasti iz slovenskih akademikov, prihajajočih takrat iz Prage in z Dunaja. V sokolstvu je dal dr. V. Murnik s svojo krepko roko in srcem polnim same ljubezni do sokolstva jasno smer tehničnemu delu, katero je dvignil v poslednjih letih do viška. Organizatorično pa se je jelo preurejati, pomlajati in presoјati pod dr. V. Ravniharjem, dr. Pestotnikom in njiju sodelavci.

Temu nasproti pa je stala med Slovenci tedaj druga četa pod vodstvom dr. Ivana Šusteršiča in dr. Janeza Ev. Kreka. Ta četa je narastla kmalu v armado, ki si je popolnoma osvojila političen teren na Slovenskem. S svojimi izobraževalnimi in gospodarskimi organizacijami pa je prodirala od mest in trgov do zadnjih gorskih vasi. Dva močna moža, duševno bogata, z jasnimi cilji pred seboj, sta stala na čelu te armade. Poleg sebe in za seboj pa sta imela cel štab izvrstnih in požrtvovalnih sodelavcev. Politično delo te armade je bilo osredotočeno v stranki, predhodnici sedanje SLS. Gospodarsko delo je imelo svoje izhodišče v Zadrुžni in Gospodarski zvezi. Prosvetno delo pa se je stekalo iz Slovenske krščanske socialne zveze. Pri tej poslednji se moramo sedaj nekoliko pomuditi.

Dr. Janez Ev. Krek, stolni vikar Luka Smolnikar, bogoslovni profesor dr. Aleš Ušeničnik, dr. Josip Gruden, urednik Ivan Štefe, dr. Evgen Lampe in še drugi so jo tedaj vodili, ustanavljali izobraževalna društva po Sloveniji, predavali po njih itd., da je rastla in se razvitala v mogočno drevo, ki je dajalo premnogo žlahtnih sadov. Že kmalu od početka njene ustanovitve je padla med voditelje misel: pridobiti mladino, zlasti mladeniče za izobraževalna društva, včlanjena v Slovenski krščanski socialni zvezi. Ta misel se je razmišljala od seje do seje, toda korenin ni mogla pognati. Smolnikar in Štefe sta jo hotela uresničiti najprvo z uniformami. Dajmo fantom uniforme! In res je Štefe že naročil in predložil k seji nekaj, kar ni bilo podobno ne žandarski, ne vojaški in ne veteranski uniformi. V naivni navdušenosti se je mislilo, da bo uniforma vse.

Leta 1904. so priredili mladeniči iz Štajerske, ki so bili organizirani v Štajerski mladeniški zvezi, izlet na Brezje in v Ljubljano. Zvečer pred odhodom iz Ljubljane se je vršila na Koslerjevem vrtu veselica, pri kateri so nastopali fantje iz Štajerske kot govorniki. Veliko jih je bilo; ko so se formirali za odhod na kolodvor v spreved, so bile njih vrste goste in dolge. Gledal in poslušal sem jih in prišla mi je misel v glavo: Kako lepo bi se dala razviti potom teh fantov iz mest in trgov sokolska telovadna ideja na kmete v vasi.

V zvezi s tem moram spregovoriti nekaj o sebi. Jaz sem bil tedaj mlad uradnik v Ljudski posojilnici v Ljubljani, katere predsednik je bil dr. Ivan Šusteršič. Sedaj veliki zavod je bil tedaj še majhen, nastanjen v Zvezdi, v hiši, kjer je sedaj Trgovska šola. Telesno sem bil slabo razvit, zato se mi je svetovalo, da naj telovadam. Vpisal sem se v Sokola in pridno posečal telovadnico. Tam sem se bil seznanil z dr. V. Murnikom, s katerim sva mnogo občevala. Bolj in bolj sem se začel zanimati za sokolstvo. Uvidel pa sem, da se pri sokolstvu preveč zapostavlja organizatorična stran, za katero dr. Murnik, zatopljen v tehnično delo, ni kazal pravega zanimanja. Začel sem s predavanji pri naraščanju, pisal sem o sokolstvu članke za »Slovenski Narod«, nastopal kot govornik na izletih itd. Takrat je začel nastopati tudi dr. V. Ravnihar, ki je pokazal razumevanje za moja stremljenja. Tudi njegov cilj je bil ta, da prodre Sokol iz ozkih mej mest in trgov na kmete. Resnici na ljubo moram priznati, da od strani svojih kruhodajalcev nisem naletel na nobene ovire pri svojem sokolskem delu, kar je bilo za tisti čas strastnih političnih bojev med »libe-

ralizmom« in »klerikalizmom« veliko in skoraj nerazumljivo. Pokojni Stefe je poizkušal sicer parkrat proti meni rovariti (kar mu ne štejem v zlo, ker je za tiste razmere popolnoma razumljivo), toda ni se mu obneslo. Moji gospodarji so gledali pač na moje delo v uradu. Delo izven urada so pa trpeli, ker so bili bolj liberalni kot liberalci, dasi k temu niso bili dolžni, ker je nasprotna stran izvajala načelo: v naše službe naše ljudi! (Dalje.)

Leopold Turšič:

Varuhinje.

*Kot golobička
s solčnega grička
cerkvice bela blešči,
z drugega tiha soseda
nemo čez polje jo gleda,
nemo ji govori:*

*Várujva, várujva zlato poljé,
várujva solčne gorice,
naj se razvriska trpinu srcé,
naj raziskri se mu lice —
uslišiva prošnje njegove vsakdanje,
v solzah sejal je, v radósti naj žanje! ...*

*Kar po vseh gričih
so oživele
cerkvice bele,
v zboru neslišnem hité:
Várujmo, várujmo svojim vasicam
zlato poljé tudi me! ...*

Junaštvo.

Nemški spisal dr. J. Klug, prevel J. J.

(Dalje.)

Uro pozneje stoji Milan pl. Javorski v delavnici rektorja, ki s prijaznim obrazom stopa pravkar vstopivšemu nasproti.

»Milan, ti najbrž prihajaš, da mi sporočiš, kako hočeš svoje počitnice pred vstopom na visoko šolo preživeti pri kakem svojem prijatelju in da se moramo zato posloviti?«

»Ne, oče rektor, nasprotno: prihajam, da vam sporočim, da se ne name-ravam posloviti od vas in od zavoda. Prihajam s prošnjo, da me obdržite — za vedno!«

»Kako, Milan, te-li prav razumem? — Ti hočeš — —?«

»Da, oče, jaz hočem postati jezuit! Ali še veste, kaj sem vam pripovedoval, ko sem se vrnil s svežega groba svoje matere? Kaj sem svojemu mrtvemu očetu in svoji umirajoči materi prisegel? To bi sedaj rad izpolnil, oče! Ah, letos, na smrtni dan moje drage matere, sem imel tako čudne sanje! Bilo mi je, kakor da sem v nebesih. Veliko, neznansko veliko zlatih prestolov sem videl tam, in na njih so sedeli nebeščani in prepevali čudovite nebeške melodije. Iskal sem po blestečih vrstah in sem slednjič našel med nebeščani svojo mater. Na-

smihala se mi je, kakor bi me bila že davno opazila — toda zlati prestol na njeni strani je bil prazen. »Mati, kje je oče?« sem vprašal — ona pa mi je namignila k sebi in mi rekla tiho, pa slovesno in resno: »Milan, on čaka tvoje sprave!«, In kako dolgo bo moral čakati, mati?« sem vprašal dalje. »Da bo en očenaš izmoljen do konca!« je odgovorila — jaz pa sem se v tem hipu prebudil.

»Sedaj pa ne vem, častiti oče,« nadaljuje Milan, »kaj se to pravi. Mislim pa, da moram za očeta moliti in da bom moral zanj veliko moliti. In to bom mogel pač najbolje izpolniti, če — da, oče, to je moj zrel in premišljen sklep — če postanem duhovnik.«

»Milan,« izpregovori redovnik, »če te Bog kliče, potem mu sledi! Saj smo često govorili med seboj o smrti tvojega očeta — morda, ne, Milan, lahko rečemo, gotovo čaka njegova duša, da doprineseš spravo za krivdo ti, Milan! Kako boš mogel spravo doprinesiti in kdaj jo boš doprinesel, to ve le Bog! Bodi samo pripravljen — tvoja ura bo enkrat že prišla! In tvoje sanje, Milan? Kako naj si razlagam zagonetno besedo iz ust tvoje matere? En očenaš je tako hitro izmoljen, da je pač komaj dovolj časa za spravo težkega dejanja! In vendar ima en sam očenaš toliko v sebi in je tako globok, da bi ga morali moliti vse človeško življenje, da bi se slednjič ob smrti izpolnila poslednja prošnja: reši nas hudega! In sedaj naj blagoslovi Bog tvoj sklep in naj bo v zveličanje tvoji in tvojega očeta duši!« —

Stiri tedne pozneje zapusti Milan pl. Javorski ljubi, tihi samostan, ki mu je bil doslej drugi dom, in odpotuje v noviciat Družbe Jezusove.

Dvajset let je prešlo.

V poslovnem prostoru angleškega upravnega poslopja v mestu Kampur v Indiji vlada mrzlično razburjenje. Veliki upor Sepojcev pod poveljstvom Nane Sahiba se je razlil kakor strašen val črez vse ozemlje Doaba in Audha. Od vsepovsod prihajajo strašna poročila o porazih in pobojih zasovraženih Evropecev in o pretresljivih prizorih, ki so se pri tem dogajali. Sepojci so narasli v strašno moč — nobenega dvoma ni več: angleška moč jim bo podlegla, če se ne zgodi kaj čudovitega.

Poslednji ukazi in depeše so izgotovljene. Sir Hartland, angleški upravnik, se vzdigne raz mehkega stola in stopi na visoko okno v sobi, ki jo nastopajoči tropski mrak napolnuje polagoma s poltemo.

Zunaj je tiho, kakor v grobu. Nihče več si ne upa na ulice, po katerih je še včeraj divjal strašen upor, iz strahu, da se le-ta naenkrat vnovič vzdigne in zadivja, kakor divja žival, ki je ušla iz železne kletke, in sedaj kdovekje leži v skritem kotu, iz katerega bi jo mogel izvabiti že en sam nepreviden človeški korak.

Težke misli se pode po glavi Sira Hartlanda. Žena in otrok sta mu na varnem — — — toda, ali ju bo še kdaj videl? —

In zopet prihaja ena tistih strašnih ur nadenj. Prikazen stoji za njim v teh temnih urah, grozovita prikazen, ki mu sika v uho, kakor sika strupeni gad v travi: »Ali še veš, kako si hladnokrvno nanj pomeril in ga ustrelil? — Ali še veš, kako je ležal dolgo razprostrt vznak na svojem hrbtu in gledal z začudenimi očmi v temnomodro nebo in kako je rdeča kri iz njegovega telesa tekla, tekla, tekla...? Ali še veš — — ti — — ti — — morilec? — Ali se zavedaš, da si iz uboge žene naredil vdovo in iz nesrečnega otroka siroto?« —

Toda danes šepeta glas prikazni okoli Sira Hartlanda tišje in skrivnostneje, nego sicer: »Slišiš li — sedaj prihaja maščevanje! Zaničuje, zasmejuje maščevanje prihaja! Kmalu ti poženo strupeno kroglo v telo... hahaha, vidiš, kako se vse na svetu maščuje?« —

»In ti ju ne boš videl nikdar več — — nikdar — — nikoli — — in tudi tvojega otroka mati postane vdova in tvoj sladki otrok uboga, zapuščena sirota!«

Mrko gleda Sir Hartland skozi zamreženo okno ven v krvavordeče večerne oblake. Ah, koliko dušne muke mu je že povzročil oni nesrečni dan! Kako je povpraševal in iskal, iskal in povpraševal, da bi izvedel za bivališče mladega grofa Javorskega. Edina sled je peljala v jezuitski samostan, kjer je izvedel, da se neki jezuitski pater Milan Javorski mudi kot misijonski duhovnik nekje v misijonskih deželah in da je pred odhodom izrazil odločno željo, naj njegovega bivališča ne razodenejo nikomur — željo, ki je niso mogli pustiti neizpolnjene. O kaj bi Sir Hartland dal zato, da bi se mogel vreči na kolena pred sina po njem umorjenega očeta in ga prositi: »Odpusti mi, ah, odpusti mi v imenu mrtvega, na katerem sem postal morilec, da bo moja vest našla enkrat mir, mir, mir in mi bo prenehala venomer in venomer očitati in šepetati čez dan ter vpitati čez noč: Morilec si — — morilec — morilec — morilec — — in — — si — — proklet!«

Stokajoč si pokrije Sir Hartland z rokami svoj obraz, v katerega so se zarezale globoke brazde, česar bi doba najlepših moških let ne bila pustila za seboj. »Proklet, ah, proklet,« zavzdihne polglasno, »in smrt stoji pred vrati in trka in govori: ‚Ali si pripravljen?‘«

Tako bi ne bil, ne, tako Sir Hartland pred dobrim četrstoletjem ni govoril — — takrat, ko se je še igral z vsem, kar je bilo sveto. Toda kes nad veliko krivdo more ošabni napuh v človekovi duši temeljito ponižati in potlačiti.

Ne, Sir Hartland se ne boji smrti! Toda iz vere svoje mladosti si je bil rešil še toliko, da ni hotel z nespravljeno krvavo krivdo na duši stopiti pred večnega sodnika.

Tam doli, nekaj ulic odtod, leži mala cerkvice katoliškega misijona. Tja biti sedaj pogled Sira Hartlanda, ki ga je njegova katoliška mati nekoč pobožno in dobro vzgojila, čeprav je njegovo poznejše življenje zbrisalo mnogokaj svetih vtisov njegove mladosti. Ali ne bi mogel tam doli še v poslednji uri najti odpuščanja in pokoja in miru, v poslednji uri pred svojo smrtjo, ki se mu zdi gotova že v najbližjem času? Pojutrišnjem že, že jutri morda? — —

Sir Hartland seže po pištoli na pisalni mizi in se odpravi na pot. Nekaj minut pozneje je v cerkvi katoliškega misijona. (Dalje.)

P. Kl.:

Postanek prvega društva „Orel“ na Jesenicah.

(23. II. 1906.)

Telovadno gibanje se je razvilo med jeseniškimi fanti v letih 1902. do 1904. To gibanje je zanesel na Jesenice nemški »Turnverein« po uradnikih. Njega članstvo je obstajalo iz uradnikov in tovarniških mojstrov ter njihovih sinov. Slovenske fante je zamikala orodna telovadba in zato jih je več pristopilo k »Turnverein«. Nemci, ki so vedeli, kako privlačna je telovadba za mladino, so razvili agitacijo za pristop v njihovo društvo. Ker so se tisti čas vrgli Nemci na Jesenice z vso silo, da si priborijo vodstvo in moč tudi v javnem življenju, je slovenstvo po družtvih začelo resno misliti, kako bi zlasti mladino vzdržalo pred pogubnim nemškim vplivom in ponemčevanjem. Leta 1904. se je ustanovilo telovadno društvo »Sokol«, v katerem se je zbrala povečini liberalna mladina. Ker pa je »Sokol« takoj iz početka pokazal svojo protikatoliško tendenco (v tistem času je češko sokolstvo nastopilo s svojim protikatoliškim programom), je jeseniško »Slovensko katoliško izobraževalno delavsko društvo«, ustanovljeno l. 1897., zavzelo svoje stališče proti »Sokolu« in »Turnverein« ter prepovedalo svojim članom telovaditi pri Sokolu. Izključilo je tudi nekaj članov, ker se niso hoteli pokoravati tej prepovedi. Proti »Turnverein« je postavilo že takoj ob njegovi ustanovitvi najstrožje odredbe, ker je videlo njegov namen.

Toda v fantih, včlanjenih v društvu, je težnja za telovadbo prodirala naprej, tako da je v maju l. 1905. kupilo društvo drog in staro bradljo, ki ju je postavilo na vrt gostilne pri »Markótu« na Savi, kjer je bil v dvorani prvega nadstropja društveni lokal. Začelo se je telovaditi. Tisti čas so se vršili na Jesenicah delavski shodi, na katerih je

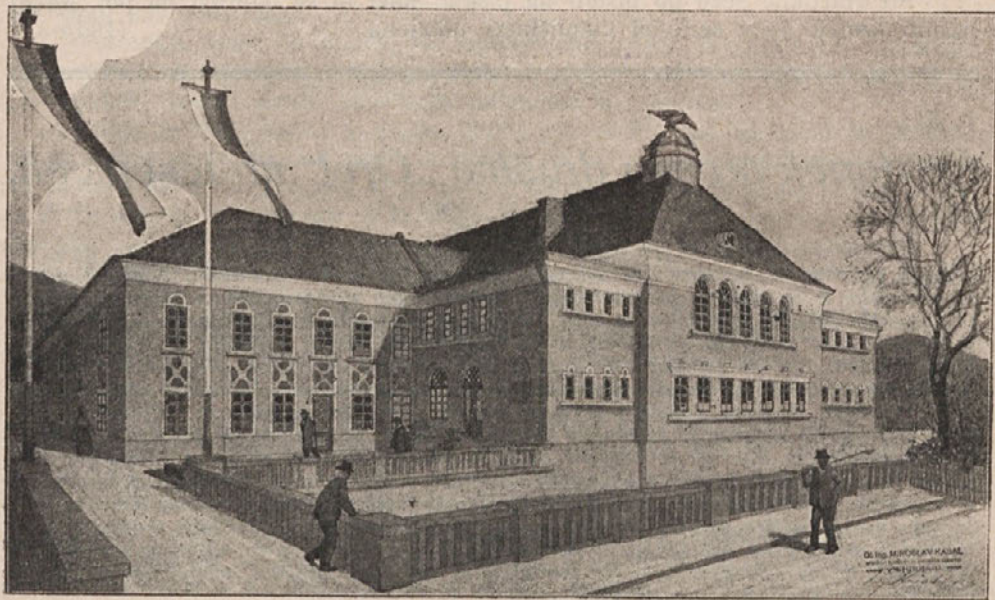
bil govornik dr. Janez Ev. Krek, ki se je zelo zanimal za društveno življenje. Fantje so ga prosili, da bi se splošno po vseh društvi vpeljala telovadba, in sicer vsled skupnih izletov in javnih nastopov. Dr. Krek je obljubil, da se bo pri centrali SKSZ zavezal za to, in je res 12. novembra 1905 na občnem zboru SKSZ v Unionu v Ljubljani stavil predlog, da se ustanovijo po društvi SKSZ telovadni odseki. V skoro istem času je bil premeščen na Jesenice za kaplana g. Karel Čuk, ki je bil sam telovadec. Fantje so se ga tesno oklenili. Dobili so dvorano v gostilni pri »Zvilem rogu«, last g. Petra Rozmana, postavili vanjo bradljo in drog. Začelo se je telovaditi s polno paro. Tedaj pa se je sprožila misel za lastnim društvom. In prišel je važni zgodovinski dan 23. svečana l. 1906., ko se je zbralo okrog 40 fantov v svoji dvorani in ustanovilo telovadno društvo »Orel« ter si postavilo prvi odbor. Bil je sestavljen sledeče: Rakef Ferdinand, predsednik; Karel Čuk, tajnik; Krivic Janez, odbornik; Ažbe Ivan učelnik; Bloncelj Janez, podnačelnik; Zen Maks, vadiatelj.

Društvo je bilo ustanovljeno in delati se je začelo na lastno odgovornost. Začutila se je potreba poslovnika, potreba pravilne telovadbe. Obrnili so se na pripravljalni odbor za ustanovitev telovadnih odsekov. In prišli so g. Ivan Podlesnik za organizatorno delo, gg. Perdan, Albert in Aleksander Jeločnik za telovadbo. Čez poletje se je pokazala nevarnost, da bi delo v novem društvu utegnulo zaspati, ker se je začel graditi »Delavski dom«, kateremu je postavil temeljni kamen dr. Janez Ev. Krek. Toda gg. Podlesnik in drugi so hodili vsako nedeljo na Jesenice in vadili mlado društvo, da ni zastalo. Še dobro so v spominu besede g. Podlesnika: »Samo ne prenehati, v jeseni ustanovimo v Ljubljani telovadno društvo in ne boste več sami.«

V jeseni se je res ustanovil telovadni odsek v Ljubljani, takoj za njim v Št. Vidu nad Ljubljano. Trije odseki so bili in že so si ustanovili Zvezo telovadnih odsekov. Toda imena »Orel« ni prevzela zveza od jeseniškega društva, ki je tudi takrat prenehalo biti društvo in je postalo odsek kat. del. izobr. društva. »Delavski dom« je bil dogotovljen jeseni l. 1906. in telovadci so dobili telovadnico, opremljeno z orodjem: drog, bradlja, konj, koza, krogi, plezalne vrvi, skok, palice in ročke.

Spomladi, 26. maja l. 1907., se je vršil v Ljubljani v Unionu prvi telovadni nastop ZTO, kjer so nastopili odseki Ljubljana, Št. Vid in Jesenice. Jeseniški odsek je nato začel s polnim delovanjem in ustanavljal v okolici odseke. Na Koroškem je ustanovil Orla v Št. Janžu, Svečah in Celovcu. Na ponovni predlog Jeseničanov je slednjič ZTO prevzela ime »Orel« dne 19. marca 1909 na Bohinjski Bistrici. Prevzem imena »Orel« je bil samo oficijelnega značaja, ker so se vsi člani že prej imenovali tako.

Naj h koncu omenim še psovko »čuki« in njen postanek. Pri ustanovitvi jeseniškega Orla je bil idejni oče g. kaplan Čuk in smo po njem dobili od nasprotnikov takoj ob postanku ime »čuki«. Nasprotnike je pač grizla zavist ob našem napredku!

Najmodernejši Društveni dom,

ki ga grade v Trbovljah in je bil lani o božiču deloma že otvorjen.

Franjo Strah:

Orlovsko slovo.

(Dalje.)

Zaključna točka je nastop vseh onih, ki ostanejo in onih, ki imajo iti.

Najprej prikoraka naraščaj, naša bodočnost. Mali so, a jim je uglajen korak in ponosno stopajo po taktih. Roka jim zavestno stiska malo zastavico, ki jo prislanjajo ob bok. Za njimi gredo telovadci, vsi krepki fantje, polni zanosa in strumnih korakov. In že vidimo gojenke v belih oblačilih, za njimi mladenke v modrini. Potem Orlice s črno pentljo v laseh in rdečim nagljem na prsih.

In tako pride vsa družina. Ni veliko število, manjka teh in onih, ker prostor je omejen. Ali v srcih vseh klije ena misel, ena zavest in ta je močna. Ni število glavno in ne moč; ideja je glavno, ki nas druži in to je moč orlovskih družin.

Obstanejo. V sredini večji, manjši okrog njih. Dekleta s pogledom v sredino, enako njihov naraščaj. Moški naraščaj pa obkroža vse skupaj.

Mir. Ne čuje se glas, ne vidi se gib; čakajo trenutek. Nam se zdi strašno dolg, ko gledamo in opazujemo radovedno. Čutimo, da bo to nekaj novega, kar še ni bilo in nismo še videli. In res!

Za klavirjem se premaknejo prsti, počasi in trudno, žalostno. Otožnost je v teh glasovih, ki prihajajo iz tipk; oni, ki sedi za njimi, jih umerjeno in odrezano ubira iz mrtvih strun.

Zbor okrog klavirja zre nepremično v note, misli hite za zvoki, ki režejo srce in ga dvigajo obenem. In mila, otožna pesem se dvigne v ozračje, ko je dan znak. Takrat se tudi skupina oživi. Giblje se s petjem vred, po taktu, počasi in otožno, kakor so otožni glasovi, ki jih spremljajo, ter srca, katerim so namenjena in posvečena. Zato sliči to izvajanje bolečemu trpljenju. Kaže nam pa tudi ljubezen in tugo zvestih src, bratov in sester, vse družine.

Mladina sklene verigo rok, kot da hoče zadržati one, ki zapuščajo bratstvo in ljubezen. Deklice stoje povešenih glav in počasi, enakomerno jim gre desna roka do čela in lakt nad oči, da izgleda, kot bi plakale.

Oni, ki bodo vojaki, so jasnega pogleda in tvorijo sredino. Razmaknejo se za korak, na desno se obrne eden, na levo drugi, in po dva si podasta roke v skupno ločitev. Nato še na nasprotno stran. Tesno do njih se pomaknejo v krog ostali člani, ki jim je pogled obrnjen kvišku, in je proseč izraz v njem. Roke polože od rame do rame in tvorijo venee, objem, ljubezen. Članice za njimi sklenejo krog, z levico na prsih, z desnico kvišku.

Nato sklenejo roke v molitev, tudi mladina stori tako. Deklice pokleknejo, sklenjenih rok, povešenih glav. Družina tvori sliko ljubezni, molitve. In isto govori pesem, ki jo počasi poje zbor, isti so zvoki strun.

Potem pokleknejo še drugi, točno na glas tipke, Orličiči, članice, člani. Ni čuti povelja, niti štetja, vse gre isti čas v tihi molki, ki vlada po dvorani. Le glasovi otožne godbe dajejo skupini izraz.

Samo šestorica v sredini stoji in gleda pred seboj na kolenih brate, sestre, deco. Pogled ji je jasen, čvrst, izrazit. Tisti čas se prvi krog, ki ga tvorijo člani, dvigne, šestorica jim proži roke, ki jih medsebojno krepko stisnejo. Zvežejo se roke onih, ki gredo, z onimi, ki ostanejo... Za njimi še sestre in mladenke in Orličiči...

Zastavice mladine se dvignejo v pozdrav, ker pesem gre h koncu. In dekleta podajo šestim borcem poslednji spomin od sester po duhu in ideji; nagelj zažari na njihovih prsih. Naj jim bo znak ljubezni nas vseh, znak zvestobe orlovske družine, istih src, polnih orlovskega duha.

V tem utihne pesem. Le tipke glas še spremlja končne gibe. Razmakne se vrsta, okrene družina v eno smer, tja k vratom, do katerih se razvrste po vrsti mali, tik za njimi člani in članice pri poslednjih akordih otožne melodijske. Zadnjikrat pade tipka, in njen glas je čudno močan, zapovedujoč, odločen.

Tisti hip sune v gluhi molk odločen glas članov, kot da ga je izgovorilo eno grlo in ne več:

»Zbogom!«

In potem mil, otožen glas vseh članic:

»Srečno pot!«

Za njim nedolžno - tihi glas Orličic:

»Bog z Vami!«

Potem trpko-trudni glas Orličev:

»Na svidenje!«

Nato odgovor šestih:

»Zbogom bratje, sestre in Vi, mali!«

Zamahnejo z roko in stopijo skozi špalir. Slovesno zaplavajo po dvorani akordi orlovske himne, ki preženejo žalostno razpoloženje, ustvarjeno ob poslovnih skupini. Začutimo, da nam prodirajo v srce, da nas vžigajo, dvigajo v nebne višave, k božjemu solncu.

In za konec odmevajo klici preko dvorane. Iz nas vseh poje: Oj, zbogom, zbogom!...

Vsa borba, vse delo, ves trud se je izlil v ljubezen, v harmonično zaokroženo, pristrčno poslovlitev bratov od bratov, ki puščajo orlovske pluge in stopajo domovini v službo.

(Konec)

Carantanus:

Sv. Urh — Sv. Helena — Sv. Krištof.

(Naši narodni mejniki na severu.)

(Dalje.)

III.

Leta 1923. so pri zadnjem ljudskem štetju v novi Avstriji našli na Koroškem 37.000 Slovencev. Toda to štetje je bilo velika laž in goljufija! Na Koroškem je vse mogoče. Prav tako lahko, kakor so jih našli 37.000, bi jih bili lahko našli tudi samo 10.000. Šteli so večidel Slovencev strastno sovražni števni komisarji in šteli so tako, da so našli čim manj Slovencev. Kjer so našli preveč Slovencev, so šteli še enkrat, da so tako prišli na »pravo« število. V občinah, ki so v slovenskih rokah, se je vršila tako zvana revizija, pri kateri so zlasti Slovencev strupeno sovražni učitelji prvotno pravilno štetje pridno »uradno popravljali« (= potvarjali). Slovenskega župana v Lipi pri Vrbskem jezeru so odstavili, ker je po mislih nemških vladnih organov našel preveč Slovencev. Števni komisarji so narodno mlačne Slovence kar trumoma zapisovali za Nemce. Narodno zavednim Slovencev pa so prigovarjali, naj se dajo zapisati za Nemce. Marsikje so Slovence, ki so se dali zapisati za Slovence, zmerjali s »čuši« in jim očitati, da zopet želijo Srbe (t. j. Jugoslavijo) na Koroško. Drugje so širili vest, da če bodo veliko Slovencev našli, bo pa zopet Drava meja.

Premišljeno in po načrtu so pogoltnili na tisoče in desetisoče koroških Slovencev z namenom, da bi s tem zavrnilo jugoslovanske aspiracije po Slovenskem Korotanu. In zdaj širijo po vsem svetu laž, da je na avstrijskem Koroškem samo 37.000 Slovencev. Brezvestna goljufija, da je ni grše!

In koliko je v resnici še Slovencev na Koroškem, na ozemlju nove Avstrije? Brezdvomno je še danes na avstrijskem Koroškem 100.000 ljudi slovenskega rodu in jezika, t. j. Slovencev. Že samo Slovencev, ki se redno še poslužujejo v svojem občevarstvu slovenskega jezika, je nad 80.000. K temu pride vsaj še 20.000 Slovencev, ki navadno že govore nemški, ki pa vendar še znajo dobro slovensko in pri priložnosti tudi slovensko govorijo. To so Slovenci v napol ponemčenih krajih in pa strastni narodni odpadniki, ki nočejo drugače slovensko govoriti, razen kadar morajo.

Kljub vsemu pa je vendarle res, da koroški Slovenci izumirajo. Tonejo v nemškem morju. V prvi vrsti je ponemčevalna šola oni zmaj, ki žre koroške Slovence. Ponemčevalna, tako zvana utrakvistična šola je ona strupena kuga, ki mori naše brate na Koroškem.

Ta koroški monstrum (nestvor), koroško ponemčevalno šolo, bi moral poznati vsak zaveden Slovenec. (Dalje.)

Odemsov:

Srečolov.

(Odtomek odsekorne zgodovine)

Tone, Lojze in Joža so imeli nalogo, da uredijo srečolov.

Dolge ure so se že bavili s tem zamudnim opravilom. Postajali so utrujeni; saj so ves dan trdo delali na prireditvenem prostoru, sedaj pa je ura že preko polnoči.

»Dajmo, pojejmo te piškote!«

Lojze je držal v rokah lično omotano škatto, dar odlične družine za srečolov.

Tone in Joža sta prenehala z delom in presenečeno pogledala Lojzeta.

»To morajo biti notri fini piškoti!« je vzbujal slast Lojze.

»Ali ne vidiš, da ima škatta nalepljeno številko? Goljužali vendar ne bomo.« Tone je ugovarjal rekviziciji.

»Škoda, da se tega nismo domislili prej. Lahko bi bili škatto izštevilčili,« je obžaloval Joža in tako že potlegnil z Lojzetom.

»Pomisli vendar, Lojze, kaj bi bilo, ko bi srečka zadela in bi je mi ne mogli dati?« Tone je za trenutek opazoval učinek svojih besedi na ostalih dveh in potem argumentiral dalje:

»Lahko se tudi zgodi, da pride darovalec pogledat razstavljenе dobitke. Kaj bo rekel, če bo njegov dar manjkal? Fantje, bodimo možje!«

Vsi trije so obmolknili ter nadaljevali delo.

Lojzetu pa so še vedno uhajale misli k škatti.

»Ta številka ne bo kupljen!«

Joža in Tone sta vnovič vprašujoče pogledala Lojzeta.

»Ali sta že pozabila, da smo to številko pogrešili, ko smo mešali dobre srečke med slabe?«

»Res je, te številke nismo vmešali med prazne srečke,« se je spomnil Joža.

Tudi Tone je vedel, da so to številko pogrešili, vendar pa ni hotel podleči.

»Da, pri vmešavanju smo jo res pogrešili, ali pa vesta dobro, da se ni že prej pomešala med prazne?«

»To je pa tudi lahko. Imeli smo vse na mizi.« Joža je pričel omahovati.

»Pa sta smešna!« Lojze je govoril svest si zmage. »Saj lahko napravimo drugače, tako, da bo za vse prav.«

»Kako misliš?« Oba hkratu sta vprašala.

Z važnim poudarkom je razvil Lojze svoj načrt.

»Odprimo škatlo in vzemimo piškote ven ter si jih razdelimo. Da pa jutri, oziroma danes, ne pridemo v zadrego, pa denimo v škatlo namesto piškotov fižol in škatlo lepo zopet uredimo.«

Celo Tonetu se je načrt dopadel. Joža je bil pa ves navdušen.

»Kar odprimo!«

»Pravkar bomo končali z delom. Bomo že še zdržali!« Tone je še vedno igral opozicijonalca. Njegov glas pa ni bil več odločen.

»Tone, jaz pa mislim, da bi se ravno radi dovršitve dela prileglo kaj takega. Lojze, kar odpri!« je ukazal Joža.

Vrvica je počila. Odmotali so ovoj in prešteli. V ustih vseh treh so se začeli tajati sladki piškoti, kajti tudi »opozicijonalec« Tone se ni več branil.

Trojica je uživala piškote in poslušala zategle klice: »Le dajmo! Oja, oja!« Fantje so na vasi postavljali slavolok.

Zjutraj pa je bil ponoči in z velikim trudom postavljeni slavolok podrt. Nikdo se ga ni dotaknil, ležal je na tleh tih, pa vendar jasen glasnik onemoglega in divjega sovraštva do organizacije, ki je ta dan praznovala svoj praznik.

Trdo so šle čete mimo podrtega slavoloka, tresla se je zemlja pod udarci čilih korakov. Iz teh strujenih vrst pa se je jasno zrcalil odgovor nasprotnikom: »Slavolok ste mogli podreti, nas pa ne morete ustaviti in streti!«

Pri srečolovu so bili zadeti vsi dobitki, le škatla s fižolom je ostala pozabljena na svojem mestu...

Otokar Janez:

Kako smo potovali v Ameriko.

(Dalje.)

Doktor je pobobnal s prsti po mizi in me je prav pomilovalno pogledal. Potem je izrekel modro besedo, ki je bila odrešilna zame in zanj!

»Prijatelj, truden si in zaspan. Po kosilu boš šel spat, zvečer bova pa šla v gledišče in jaz imam mnogo upanja, da mi ne boš v loži zaspal, ako si poprej dobro odpočiješ.«

Zelo sem bil zadovoljen in res sem prišel zvečer spočit in dobre volje v gledišče. Igrali so Goethejevo dramo »Egmont«, ki je polna nemškega rodoljubja in neprikritega nasprotstva do Francozov, največjih sovražnikov nemškega imperializma. Doktor mi je povedal, da po monakovskih glediščih večinoma igrajo take drame, ki skušajo dvigniti samozavest Nemcev na nekdanjo stopnjo in jih navdušiti za maščevanje nad dednim sovražnikom Nemčije. Enako delajo seveda vsa gledišča po nemških mestih in mestecih.

Igrali so izborno, krasno. Ker poprej še nikoli nisem videl velikih gledišč in njihovih iger, je bil tisti večer zame velika novost. Od vsega, kar sem videl v Münchenu, mi je ostalo gledišče najbolj v spominu.

Cez polnoč je že bilo, ko sva z doktorjem legla k počitku.

V torek zjutraj sem šel na vse zgodaj k sv. maši v frančiškansko cerkev. Tam je bilo dogovorjeno, da se najdemo zopet vsi potniki. Tudi doktor je bil z menoj.

Tisto jutro sem videl košček nemške pobožnosti, o kateri nam je včasih na Kranjskem pisal in govoril g. Janez Kalan. Vedenje teh ljudi v hiši božji mi je bilo res prav všeč. Občudoval sem može, ki so šli k sv. obhajilu do angelske mize in nazaj do svojih prostorov z lepo sklenjenimi rokami, nikamor se niso ozrli, poklekali so počasi in pripogibali kolena do tal. Po sv. obhajilu so dolgo klečali zatopljeni v globoko zahvalno molitev...

Kmalu po najinem prihodu v cerkev je naš pater pristopil in opravil sv. mašo. Tudi starega fanta in br. Nardžiča sem kmalu opazil prav blizu sebe. Med splošno pobožnostjo sem tudi jaz še precej čedno molil in prosil Boga, da bi nas varoval na naši poti v novi svet. Vso nadaljnjo pot sem imel vtis, da je Bog moje prošnjo uslišal.

Po sv. maši smo stopili v zakristijo in takoj vzeli patra s seboj na postajo. Z lahkim srcem sem se poslovil od doktorja iz Tolmina, od njegove učenosti in velikomestnih navad. Hvaležen sem mu sicer bil za vse njegove dobrote in sem mu še danes, vendar sem bil prav vesel, da ni šel z nami do Pariza, kamor ga je zelo mikalo.

Doktor je rekel z Bogom, vlak se je premaknil in naša »prečudna šterica«, kot je dejal gospod Janez Langerholc, ko je bral letošnjo »Mladost«, je v najlepši slogi in zadovoljnosti drdrala dalje in tuhtala, kdaj in kje bo zagledala »Švajca visoke gore...«

Švica! Že davno sem si želel, to deželo od blizu pogledati. Njene gore, njena jezera, njeno ljudstvo — o vsem tem sem slišal in bral same take reči, ki človeku vzbujajo hrepenenje, da bi videl na lastne oči.

Takoj ko je bilo gotovo, da nas čaka pot v Ameriko, je bil tudi sklep v srcih vseh štirih potnikov trden: skozi Švico! Glede podrobnosti potovanja smo se večkrat posvetovali, žal, da zavoljo raznih neugodnih okoliščin nismo mogli vsem željam ustreči. Toliko smo pa vendar dosegli, da smo švico in njene mikavnosti vsaj nekoliko okusili, čeprav le mimogrede.

V mestu Lindau ob Bodenskem jezeru nas je vlak izložil. Od tu smo se z ladjo potegnili v Rorschach čez jezero in tako smo prišli v Švico po mokrem.

Bodensko jezero je preveliko, da bi moglo biti posebno lepo. Ko jadraš po sredi, komaj dogledaš obrežje v dalji, zlasti, ker tod okoli še ni sledi o »Švajca visokih gorah«. Vse bolj proti jugu so. Ko smo pa prišli bliže južnemu obrežju, so se nam nudili prav lepi pogledi na mesta in manjše kraje ob jezeru.

Iz Rorschacha nas je vlekel vlak malo navzgor tik ob jezeru do Romanshorna. Prav lep kos vožnje! Kraji slikoviti, hiše okusno zidane in oskrbovane, pogled na jezero in čez vedno mikavnejši. Prav radi bi bili nadaljevali to vožnjo navzgor proti Konštanci, toda bilo se je treba držati dogovorjenega načrta in jo pri Romanshornu zaviti na levo čez Winterthur proti Curihu.

Švicarska zemlja je res lepa. Na tej poti sem zlasti opazil mnogo skrbno urejenih in negovanih sadovnjakov, ki so pa bili seveda že goli.

Zelo je vsem ugajalo mesto Curih. Je primeroma dosti veliko in leži izredno čedno. Zunanji deli so menda vsi v bregovih, zato se prav lahko najde primerna točka za razgled, da ni treba riniti v kakšen — turn. Sedli smo na cestno železnico in se dali potegniti nekam v breg, da smo brž pogledali, kako mesto leži. Mračilo se je že, zato je bilo treba hiteti. Proti jugu se nam je odpiral pogled na znano curiško jezero in na njem in na vrhovih tam zadaj smo še ujeli zadnje žarke zahajajočega solnca.

Dalje se nismo utegnili muditi, zakaj potovalni načrt nas je kilcal s prvim mrakom na vlak proti slavni švicarski božji poti Maria Einsiedeln.

Vožnja je šla tri četrtine pota tik ob jezeru. Bila je nekaj posebnega v zgodnji noči. Jezero je dolgo in ozko in kar smo videli z vlaka, je bilo morje luči na nasprotnem bregu. Kakor da je tam eno samo neskončno mesto, ki se je preskrbelo zoper temo z milijonskimi električnimi hruškami. Prav veličasten je bil ta pogled.

Bliže ko smo bili Einsiedelnu, bolj sem imel vtis, da se vozim po kamniški železnici. Ne zavoljo okolice, temveč zavoljo vlaka in sopotnikov. Počasi smo jo rezali in potniki so bili večinoma delavci, ki so se vračali z dela in se po svoje zabavali, pa na precej glasen, celo razposajen način. Govorili so pa neko čudno nemščino, ki je bila nam le nekaj čez polovico razumljiva. (Dalje.)

Orlovska pisma

Moj mladi prijatelj!

Ko sem že oddal zadnje pismo, sem se še domislil nekaterih reči, ki Ti ne bodo v škodo, ako Ti jih ob tej priliki omenim. Nasprotno, prav veliko Ti lahko koristijo že sedaj, še več pa v poznejšem življenju.

Govorila sva zadnjič o opustošenju, ki ga skrivni greh prizadene telesu in duši. Podoben je nenasitni pijavki, ki se mlademu fantu vsesa v mozeg in kosti, da mu izmozga življensko silo, obere rože z lic in ugasne ogenj mladosti v očeh. Sicer skuša organizem vsaj deloma nadomestiti zapravljenе energije, toda to se godi na škodo vsega telesa. Odporna sila telesa je spodjedena. Izgubljeni sokovi povzročajo oslabeledost, kakor da bi izgubil približno dvajsetkrat toliko krvi. — Tako oslabeleda kri je dostopna vsem bolezenskim vplivom in jetika pre-

pogosto nadaljuje razdiralno delo, ki ga je nesrečnež sam započel na lastnem telesu. Kdor zapade temu grehu, si sam krajša življenje, ker narava se maščuje nad svojimi skrunilci.

Najžalostnejša je pa sled, ki jo skrivni greh zapusti v hotenju in mišljenju mladega storilca. Vsa duševnost takega fanta pade namreč na tako nizko stopnjo, da ne najde v ničemer več ugodja, lepote in privlačnosti, razen v počutnem uživanju. — Razbrzdana počutnost postane merilo vseh dobrin in vseh užitkov, k njej se osredotočajo vse želje in po njej se presojajo tudi vse besede in dejanja drugih ljudi, ker tak revež je uverjen, da je v vsakem človeku poželjivost gibal srca in duha. — Kakor gotovo je v tem usodna zmeta blodnih možgan, vendar čutim dolžnost, da ob tej priliki opozorim še prav posebej na temeljno razliko, ki je med fantovskim in dekliškim hotenjem.

Da boš bolje razumel, naj Te prej opozorim na različno življensko nalogo in udejstvovanje, ki ga vršita mož in žena v življenju. Mož je poklican, da bije boj življenja zase, za ženo in otroke. Zato je v njem večja sila, moč volje in drzen, moški nastop. Naloga žene pa je, da skrbno čuva domu ljubko domačnost, da ohranja, kar je mož pridobil. Njena ženskost izžareva v tistem, nesebičnem žrtvovanju za moža in otroke, ki jih priklepa nase z ljubeznijo in dobroto.

In ko pride mož domov utrujen od dela, razočaran nad neuspehi in prevaran od lažnivih prijateljev, mora žena prevzeti vlogo usmiljene samarijanke, ki z nežno roko celi rane, ki jih je možu zadalo življenje, ki pomirjevalno vpliva na viхро življenja, ki za možem prihruje v skrito domačijo. Žena ni poklicana, da pridobiva in ustvarja nove materialne dobrine, temveč, da z ljubeznivostjo ohranja možu in otrokom prijeten dom, dom tihe sreče in mirnega, naravnega zadovoljstva.

In k temu cilju je Stvarnik usmeril tudi vso žensko duševnost in vse njeno čuvstvovanje. Ideal srečnega družinskega in materinskega življenja je ljubka sanja, ki se poraja že zgodaj v dekliškem srcu. Zato je tudi njeno čuvstveno življenje odgovarjajoče tej nalogi in docela različno od onega, ki se javlja v fantovski duši. Silna zmeta mladih ljudi je, ko sodijo, da se v dekliškem srcu javljajo iste nagonske sile in želja po spolnem izživetju, kakor jih občuti fant na sebi. Zdravo, nepokvarjeno dekle, čeprav je vdano ljubljenemu, je v resnici brez razumevanja in brez slutnje za naravni nagon, ki razburja moško občutje. Pri njej se ravno spolni nagon javlja čisto drugače. Dekle, ki ni bilo zapeljano in je zraslo v nedolžnosti, pozna le duhovno ljubezen. To, kar je v moškem spolni nagon, je v njej želja po družinski in materinski sreči, da bi bila ljubljena in oskrbljena za življenje. Zato je preprosti, delavni mladenki ideal zdrav, močan in podjeten fant, ker le ta se bo s svojo jakostjo zase in zanjo prebil skozi življenje, medtem ko izobraženim bolj imponira duševnost in duhovne vrline. — Ako se torej dekle privija k ljubljenemu in si želi njegove ljubezni, je v tem le izražena želja, da bi pri njem — slabotna in šibka — našla varstva in brambe, močnega zaščitnika, h kateremu gleda z brezmejnimi zaupanjem.

Kako porazno mora torej vplivati na nepokvarjeno dekliško dušo nenadno odkritje, da tega, kar je upala, ne najde, da se mora pred tistim, ki bi mu najlažje zaupala, čuvati in da mora ona biti močni steber, ki naj drži pokonci še njega!

Primeri se kajpada, da se dekle uda, ker si ne upa ljubljenemu ničesar odreči, toda v duši je skrajno nesrečna in globoko razočarana, ker je njeno dekelstvo na najbolj sirov način poteptano in so vničena vsa lepa pričakovanja o življenju, ki si jih je zamislila sanjava dekliška duša.

Takega podlega zapeljevanja so pa zmožni le fantje, katerim je lastni greh vtisnil pečat nizkotnega naziranja o ženski in o ljubezni, o kateri v resnici ni-

majo niti pravega pojma, ker sebičnost in uživanja željnost in skrunjenje poštenja istovetijo z ljubeznijo.

Enako nizko mišljenje goje te vrste nasladneži tudi o z a k o n s k i z v e z i in ga zanesejo tudi v družinsko življenje. Zakon jim je le neomejena možnost poljubnega spolnega uživanja. Za odgovornost in dostojanstvo staršev, za moško čast in lepoto materinstva nimajo nikakega smisla, ženska jim je le sredstvo čutnega uživanja. — Seveda tako razmerje količkaj plemeniteje čuteče žensko srce odklanja. Tu je prečesto vzrok, da leže temna senca med oba zakonca. Žena takega moža ne more več spoštovati in zato ne več iskreno ljubiti. Porušen je lepi ideal, ki si ga je ustvarila o svojem možu; to kar ima, ni vitez njenih sanj, ampak slaboten nasladnež, ki jo je prevaril za višjo, duhovno ljubezen.

Najlepši sad ljubezni je žrtev. To ni ljubezen, da streže kdo svoji nasladi, ampak, da se dragi osebi na ljubo odpove uživanju tudi takrat, ko bi imel pravico — kakor je to v zakonu.

Tudi zakonski mož ne more stati na stališču pravice, ampak ljubezni in obzirnosti. In nežna obzirnost mu narekuje, da upošteva gotove prilike in razmere, ko je treba zdržno in čisto živeti. To je večkrat naravnost njegova dolžnost. Kdor pa se v letih pred zakonom ni vzgojil in ne zna obvladati svojih strasti, ta bo naletel na strašne težave in bo moral doprinesati veliko žrtev, ako ne bo hotel, da uniči zakonsko srečo in pogubi svojo dušo in telo.

Ponavljam še enkrat: oslabelost volje in nizkotno mišljenje o deklinski časti in svetosti zakona, ki ga ima te vrste moška mladina, sta najusodnejši posledici skrivnega greha. — Vse ponižajo in potegnejo k sebi doli v blato: njihove misli, besede in dela so grda in temna. Tudi, če bi kdo ugovarjal, češ: ko se poroče, so le dobri zakonci — ne bi mogel kar verjeti. Ne smemo gledati le na zunanost. Dolgotrajno skrunjenje samega sebe zapusti globoke sledove v duši in hotenju, ki s svojo nizkotnostjo zastruplja zakonsko srečo. Duševnost pa ni stvar, ki bi se mogla izruvat in čez noč nadomestiti z novo.

In če se vprašamo, za kako ceno prodaja pohotnež svojo časno in večno srečo, dobimo odgovor: za kratek, bežen užitek, ki pa je tak, da se ga vsak pošten človek v dno duše sramuje.

Naj bo dovolj iz tega prežalostnega poglavja. Naslikal sem Ti senco, da boš bolj vzljubil sonce: čisto življenje. In takega, polnega moči in solnca, naj te Bog živi!
Ves tvoj brat Janez.

— — — To in ono — — —

Telovadba in sport.

Telovadba na oceanskih parnikih. V zadnjem času kažejo tudi parobrodne družbe smisel za gojitev telesnih vaj. Tako nudi oceanski parnik »Hamburg«, ki je bil nedavno spuščen v morje, potnikom priliko, da na dolgih morskih vožnjah ne zanemarjajo telesne vzgoje. Parobrodna družba je napravila na ladji telovadni prostor, igrišče za tenis, pršne kopeli in otroško igrišče. Veliko zanimanje za upeljavo takih naprav na parnikih kažejo predvsem Amrikanci, pri katerih stoji smisel za telesno kulturo na zelo visoki stopnji.

Kaj je storila Francija za povzdigo telovadbe. Kakor druge države, je tudi Francijo naučila vojna, da je za ljudski razvoj neob-

hodno potrebna povzdiga mladinske telesne vzgoje. Zato v vsakem oziru na Francoskem pospešujejo telovadbo in sport in v zadnjem času delajo zlasti na to, da vso telesno vzgojo sistematično organizirajo. V ta namen že delj časa obstoja poddržavni sekretariat (tajništvo), ki v zvezi s šolsko in vojaško upravo skrbi za organizacijo in podporo telovadbe. Samo pri tem seveda francoska vlada ni ostala, ampak je dala na razpolago temu sekretarijatu podporo 5 milijonov frankov za propagandne svrhe.

Lužiško-srbska sokolska zveza je imela l. 1925. v Kulovu velike telovadne svečanosti. Tamkajšnji Sokoli imajo kroj modre, srajco pa rdeče barve.

Na Dunaju se vrše od 4. do 11. julija 1926 soc.-demokratske telovadne prireditve pod

pokroviteljstvo dunajskega mesta, ki je prispevalo v ta namen 20.000 šilingov (160 tisoč dinarjev).

Nemčija. V novejšem času se vedno bolj množe takozvane medmestne prvenstvene tekme, s katerimi se pospešuje razvoj telovadbe in se nudi javnosti prilika, da se lahko prepriča o vrednosti orodne telovadbe in telesne vzgoje, ki je z njo združena. — Tako so se vršile v Darmstadtu tekme med Darmstadtom, Frankfurtom in Mannheimom. Zmagal je Mannheim s 3068 točkami. V Berlinu med Berlinom, Hamburgom in Leipzigm. Izid: Hamburg 2263 točk, Berlin 2249 točk. — V Münchenu med Münchenom, Stuttgartom in Ulmom. Izid: München 383 točk, Stuttgart 374 točk in Ulm 279 točk. — V Berlinu se je vršila še tekma med Berlinom in Dunajem. Zmago si je priboril Berlin. — Večje število znanih šol za ritmično telovadbo se je združilo v Berlinu v »Deutscher Gymnastik-Bund« (Nemška telovadna zveza). — Prve nemške olimpijske igre (Deutsche Kampfspiele) so se vršile 1. 1922. v Berlinu; letos pa se bo vršila II. nemška olimpijada v Kölnu od 4.—11. julija v tamkajšnjem novozgrajenem stadionu. Vodil jih bo nemški državni odbor za telesne vaje. Najboljše telovadce bodo izbrali v predtekmah. 4. julija nastopi k prostim vajam 3000 telovadcev. — K prvenstvenim tekmovalcem nemške telovadne zveze v Düsseldorfu (14. in 15. avg. 1926) bodo pripuščeni tisti telovadci, ki dosežejo sledeče minimalne (najmanjše) uspehe. Naj jih par navedemo: tek 100 m 11·2 sek., 200 m 23·6 sek., 400 m 52 sek., 800 m 2 min. 04 sek., 1500 m 4 min. 20 sek., 10 km 38 min.; štafetni tek 4×100 m 45 sek., 3×1000 m 8 min 20 sek.; skok v višino 1·70 m, v daljavo 6·50 m, s palico v višino 3·40 m; troskok 12·80 m; kopje 46 m, disk 35 m, kroglja 12 m (obojeerčno 19 m) itd.

Češki Orlji. Dne 24. januarja 1926 je obhajal 25 letnico opatske službe strahovski opat Zavoral, znan kot velik prijatelj in dobrotnik orlovskega gibanja. Zavoral slovi tudi kot govornik in si je kot dolgoletni član češkoslovaške narodne skupščine priboril mnogo zaslug za katoliško misel v češkem narodu. — Češkoslovaški Orel je bil povabljen na izlet francoskih katoliških telovadcev, ki se bo vršil letošnje leto v dneh 7. in 8. avgusta v Mühlhausenu. — Preteklo leto je posvetila češkoslovaška orlovska organizacija posebno skrb agitaciji med dijaštvom, ki je bodočnost češkoslovaškega Orla; zakaj današnje dijaštvo bo že z 5 do 10 let tvorilo glavno jedro članstva.

Nove knjige.

Poroča urednik.

Sveti Alojzij Gonzaga, zaščitnik krščanske mladine. Za 200 letnico kanonizacije priredil dr. Jože Debevec. Založil »Glasnik presv. Srca Jez.« v Ljubljani. Tiskovno dru-

štvo v Kranju. Cena Din 20, 25, 30. — Knjiga, ki smo jo že zadnjič priporočali, je vredna vse pohvale. Ni samo prikupna po zunanji obliki in po tehnični opremljenosti, temveč je pred vsem po načinu opisa in sloga ter po vsebini sami tako dovršena, da čitatelja kar potegne za seboj. Nič dolgočasnega, nič duhomornega, knjiga vprav za mladino, ki ji je namenjena. Zato bo mladina rada segla po njej, zlasti jo prav toplo priporočamo vsem bratom Orlom. Alojzij — mož železne volje, jeklene vztrajnosti, Alojzij značaj-vzor je popisan v knjigi; naj bi nam bil, ki nam je posebni orlovski zaščitnik, svetilnik na pot življenja. — Starši, vzgojitelji in prijatelji mladine, tudi vi sezite po knjigi, zlasti pa naše knjižnice.

Zakleti grad. Romantična igra v 5 dejanjih. Spisal dr. Alojzij Remec. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1926. Cena Din 22. — Igra je povest iz davnih dni, ko je šla črna smrt skozi slovenske dežele, ko so na grmah mrle slovenske »coprnice«, ko je naše ljudstvo begalo med luteranstvom in katoličanstvom. Romantična snov, osebe, grad daje igri tajinstvenost. Igra bo kot knjiga in kot odrsko delo našlo pot med bravee in na naše odre. Knjigo toplo priporočamo. V času pomanjkanja dramskih del nam je dvakrat dobrodošla. Za letošnjo poletno sezono sezimo po njej!

Urednikov radio.

Nekomu, ki se je baje spodtikal nad člankom v 2. številu letošnje »Mladosti« »Naš cilj«, odgovarjam z besedami, ki mi jih je sporočil avtor članka sam: »Članek je imel jasen namen in ni izven orlovskega programa. Moram resnici na ljubo priznati, da bi mogoče danes že popolnoma pozabil, oziroma, da bi si močno ohladil vero in veselje do Orla, da ni baš tistega, kar sem tam poudarjal. Tako pa vidim, da niso bili zastoj večeri, ki sem jih prebil med brati, da vsaj nekateri, če ne vsi, znajo ceniti delo in ljubezen. Uvidim, kakega pomena je zveza v organizaciji v zadnjem času med tujim svetom in to takim, ki je povečini naziranja, ki duševno korist omalovažuje, gleda le za tem, da si veselje mladih dni prežene v gostilni, v nemorali, pijančevanju, veseljačenju. In moramo računati, da ni dosti fantov, ki v teku kratkega časa, ki ga prebijejo v Orlu do odhoda k vojakom, toliko dozoriijo, da ostanejo zvesti idejam in ciljem, ki so nam sveti. Zato je nujno potrebno, da se o tem piše in tudi sicer na to opozarja, in sem prepričan, da si je tega O. P. v svesti, kar tudi pričajo mnoge okrožnice in navodila.« — Stvar je pač jasna! Komur ni, ne pozna ustroja orlovstva, ne ve, čemu Orel sploh je! Organizacija, ki si je vzela za cilj vzgajati mladino, mora iti za tem ciljem dosledno in vsekdar in ne samo do gotove starostne dobe, pač pa preko vojaških let, ker hoče vsekakor, da se fant-Orel po odsluženem vo-

jaškem roku zopet povrne v orlovske vrste. Brez kontakta (zveze) med odsekom in njim se bo pa to kaj nerado zgodilo! In to očito resnico dopovedati — pač nič drugega! — je imel namen imenovani članek.

Vekoslav, M. Tvoj starček v pesmi (?) »Srčna boleš pred smrtjo« poje skoro dobesedno po tisti znani župančičevi:

Srce, zakaj drhtiš,
česa, povej, se bojiš...

Kaj pove ta pesem, in kaj Tvoja! Preberi ju in boš razumel, zakaj Tvoje nikakor ne morem objaviti. Sploh bi Ti svetoval, da opustiš pesnikovanje (sic!), ker s takimi pesnitvami si pač ne boš pridobil trdih src urednikov. Vsaj mojega ne! Poizkusi s prozo! Zdi se mi, da utegneš imeti več sreče. Iz nekega Tvojega dopisa — če je bil res Tvoj! — bi zamogel to sklepati. Bog živi!

J. K. S. P. Upam, da se bo Tvoja želja tekom prihodnjih let izpolnila. A treba bo preje dograditi Stadion. Takrat ga bomo morali pokazati svetu dovršenega v vsej krasoti in veličini, ki jo je zamislil arhitekt. Delajmo povsod in vedno na to, da se to čimpreje zgodi! — Prvi prihodnji slovanski orlovski tabor pa bo l. 1929. in sicer v Pragi. Tako je bilo že davno določeno.

I. R. P. Tvoja »Rudarska pesem« — če ni izposojena, kdo more danes to kontrolirati! — je z ozirom na tozadevne zahteve precej popolna in jo bom skušal priobčiti. Prosim pa potrpljenja! Še kaj pošlji! Bog živi!

Fr. B., Št. Peter: Kaj se pravi »voditi se dati od živcev«, je razvidno iz konteksta (zveze ali smisla) dotičnih stavkov.

Dopisnikom. Nabralo se je, hvala Bogu, precej dopisov. Pridejo čimpreje na vrsto!

Tolmačev nabiralnik.

Parada: slovesno ogledovanje čet;
provincia: pokrajina kot del države;
univerza: vseučilišče;
armada: vojska;
harmonirati: skladati se, soglašati;
eminenca: »odličnost«, naslov, s katerim se navadno nagovori kardinal;
triumfalen: zmagoslaven, slaven;
konzul: uradnik, imenovan od državne oblasti za varstvo domačih interesov (koristi) v tujih krajih;
magistratno osebje: osebje pri mestnem upravnem oblastvu (županstvu);
drapiran: prevlečen (z zastavami);
kritik: ocenjevalec, presojevalec;
bankerot: denarni polom vsled prezadolženosti;
mehanic: strojni delavec;
produkt: izdelek, plod;
biološki: življenjeslovski;
delikatesa: slašūica;
senat: starešinstvo, državni svet;
mineralije: rudnine;
pacient: bolnik;
riskirati: tvegati, poskusiti;
klinika: bolnica, zavod, v katerem se dejansko uči zdravljenje bolnikov;
komité: odbor;
špeciājen: poseben;
tenis: posebna igra z žogo;
kandidat: pripravnik; kdor se poteguje (ali ponuja) za kako službo;
soliden: pošten, reden, zanesljiv;
masiranje: drgnenje telesa;
eleganca: izbornost, ličnost, brhkost;
definitiven: odločilen, končen;
akcija: delnica;
komisija: pooblašāeni cenilci.

Iz kraja v kraj

Trbovlje.

Trboveljski orlovski odsek je eden najstarejših v celi O. P. Po par letih obstoja, je bil ravno »Orel« eden glavnih činiteljev, da se je zgradil »Društveni dom«, kjer so imele vse katoliške organizacije svoje prostore. Pa že po desetih letih je postal ta »Društveni dom« pretesen za naše organizacije. Iz »Orla« so rasti tudi drugi odseki, kakor: dramatični, pevski in tamburaški. Pri voditeljih, pa tudi med članstvom je začela rasti iskrena želja po novem, večjem »Domu«. In ta želja se je na splošno zadovoljnost deloma že izpolnila. O božiču lanskega leta je bil »Dom« slovesno otvorjen. Vsestranska požrtvovalnost je rodila, menda pač lahko trdimo, najmodernejše urejen »Društveni dom« v celi Sloveniji (glej sliko na str. 118.). V novem »Domu« je velik gle-

dališki oder, prostorna dvorana z obširno galerijo, telovadnica posebej in veliko društvenih sob. »Dom« ima električno razsvetljavo in vodovod. Velika skrb vseh, zlasti še Orlov je, da še dolg poravnamo, ki je še delno ostal na »Domu«. V ta namen nam je dovoljena velika efektivna loterija s krasnimi dobitki (čez 400). Glavni dobiček je enodružinska hiša ob cesti, ki bo tekom enega meseca zgrajena. Odseki, oziroma člani, ki bi hoteli proti 10 odst. proviziji prevzeti razpečavanje naših srečk, naj pišejo na »Orlovski odsek Trbovlje«. Vsi za enega, eden za vse! s tem orlovskim geslom se obračajo trboveljski Orli na svoje brate širom Jugoslavije, da tudi oni poklonijo majhno žrtev v obliki srečke, ki stane 10 Din, za veličasten »Dom« v Trbovljah, ki je obenem dika vsega našega katoliškega dela. Bog živi!

(Uredništvo zadevo toplo priporoča.)

— Za šalo in zares —

Za smeh.

Izhod. Slab gledališčni pisatelj je šel nekoč k slavnemu francoskemu pisatelju Dumas in ga je prosil, naj mu da takoj 300 frankov, sicer bo umoril sebe in svoje tri otroke. Dumas, ki je zelo rad pomagal, je iskal po žepih, a je spravil samo 200 frankov skupaj. — »Moram imeti 300 frankov, ali pa so izgubljeni moji trije otroci in jaz tudi!« je vpil pisatelj. — »Veste kaj, tole Vam svetujem,« je dejal Dumas, »vzemite tehle 200 frankov in umorite zaenkrat samo samega sebe.«

Ta se pa spozna! Mala Fanika je toliko časa nadlegovala staro mamo, da jo je vzela s seboj v kino. Po predstavi je vprašala Fanika staro mater, ki ni prav dobro slišala, kako se ji je prav za prav dopadlo. »Za tebe je bilo morebiti prav lepo, jaz pa nisem nič slišala,« je bil odgovor mamice.

Uganke naših Orlov.

Urednik: Peter Bulkovič-Domen
Zgonk, p. Prosek (Ilatija).

1. Uganka.

(Tone, Sarajevo.)

Slama z lesom je objeta
in ž njim v hišico se spleta;
hiša je brez oken, vrat,
da ne more vanjo tat!
Notri namreč so zakladi
v mnogoteri kriti kadi. —
Malo misli in povej
pravo ime hiši tej!

2. Zlogovnica.

(Boris Rihteršič, Celje.)

Oral, znak, sum, grad, izlam, stan, luč, kras.

Poišči znan pregovor, ki je skrit v teh samostalnikih.

3. Kvadrat.

(Nace Cuderman, Tupaliče.)

a	a	d	e	e
g	i	j	j	l
l	n	n	o	p
r	r	s	t	v

Beri v prvi vrsti od zgoraj navzdol, v spodnji vodoravni in končni vrsti od spodaj navzgor. Kdor bo to uganko prav rešil, dobi 100 dinarjev.

4. Posetnica.

(Saleški.)

SIMON POŠA

Kaj je ta mož?

Rešitev ugank je poslati v zaprtem pismu do 5. avgusta uredništvu »Mladosti«, Ljubljana, Ljudski dom. — Izžreban rešilec vsake ugank dobi novo Sveto Pismo.

Rešitev ugank v 6. številki:

1. **Zlogovnica:** Bobnič. — 2. **Vraza:** Platina, platana. — 3. **Dopolnilna uganka:** Nerečva, Snežnik, Janežič, turneja, Japonec, Poljane. — 4. **Posetnica:** Vinogradnik.

Vse uganke so prav rešili: Ljudevit Domanjko, Žihlava; orlovski odsek na Brezovici pri Ljubljani; Tone Korošak, Sv. Jurij ob Šč.; Franc Modrinjak, Središče, in Joško Kessler, Borovnica.

Izžreban je bil: Orlovski odsek na Brezovici.

Vsebina 7. številke: I. Podlesnik: Dr. Janez Ev. Krek in Orli. — L. Turšič: Varuhinja. — J. Klug: Junaštvo. — P. Kl.: Postanek prvega društva »Orel« na Jesenicah. — F. Strah: Orlovsko slovo. — Carantanus: Sv. Urh-Sv. Helena-Sv. Krištof. — Odemsov: Srečolov. — Otokar J.: Kako smo potovali v Ameriko. — Orlovski pisma. — Tononono: Telovadba in sport. — Nove knjige. — Urednikov radio. — Tolmačev nabiralnik. — Iz kraja v kraj. — Za šalo in zares. — Slike: Društveni dom v Trnovljah.

„Brezalkoholna produkcija“, Ljubljana, Poljanski nasip 10/26,
pošlje vsakemu naročniku „**Mladosti**“ zanimiv
cenik brezplačno. **Zahtevajte ga takoj; ne bo vam žal!**

Čične ilustracije in jasni klišeji

dajo reklami šele pravo lice!

Jugoslovanska tiskarna
Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6

Klišarna - Litografija - Kameno-
in offset-tisk - Rotacija - Stereo-
tipija - Knjigo- in umetniški tisk

Salda-konti, štrance,
blagajniške knjige,
= amerik. žurnale =
odjemalne knjižice

itd. — nudi p. n. trgovinam po iz-
redno ugodnih cenah

knjigoveznica K.T.D.
v Ljubljani, Kopit. 6/II.

Prodajalna K.T.D.

(prej Ničman)

Ljubljana (poleg Jugoslov. tiskarne)

Vse pisalne potrebščine, po-
dobe, molitveniki, svetinje,
devocionalije itd.

Svoji k svojim!

Naša domača
Kolinska cikorija

je izborna in izdatna.

Zelo priporočamo!

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je

Vzajemna zavarovalnica
v Ljubljani, Dunajska c. 17

Sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradnje; b) vse premično blago, mobilije, zvonove in snako; c) poljska pridelka, žito in krmo.
2. Zvonove proti razpokli in prelomu.
3. Sprejema v novoustanovljenem življenjskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, stroška dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Skupno premagamo skupne težave!

L. Mikuš

Ljubljana
Mesni trg 15

priporoča svojo zalogo
**dežnikov in solnč-
nikov in
izprehodnih palic.**

Popravila točno in solidno.

TEODOR KORN

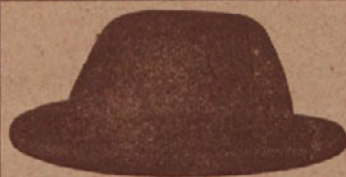
Ljubljana, Poljanska cesta 8

se priporoča cenjenemu občinstvu
za izvrševanje vsakovrstnih

**kleparskih in vodovodnih instalacij-
skih del ter za pokrivanje streh.**

Vsa stavbna in kleparska dela v priznano
solidni izvršitvi. Proračuni brezplačno in
poštne prosto. Popravila točno in po
najnižji ceni.

Podružnica v TRSTU, Via Miramare 65,
ki jo vodi poslovodja g. Franjo Jenko.

Klobuke, srajce,

kravate, dežne plašče, dežnike i. d. modno
blago kupite najceneje pri

'Amerikancu', Ljubljana, Stari trg 10.

Zahtevajte cenik!

Zahtevajte cenik!

Društvena nabavna zadruga v Ljubljani (Ljudski dom)

ima v zalogi:

vse potrebščine za kroj, telovadne obleke, telovadne čevlje,
poslovne tiskovine in knjige za odseke.

Tiskovine za Čebelico. — Zaloga knjig „Orlovske knjižnice“. — Zaloga vseh potrebščin
za šminkanje igralcev. — Sprejema vloge v Centralno Čebelico.

Kupujte pri lastnem podjetju!

Kupujte pri lastnem podjetju!

„Jugometalija“ r. z. z o. z.

splošna kovinska industrija izdeluje vsakovrstne bakrene
kolle kakor tudi vsakovrstne druge pločevinaste predmete.

Telefon 729

Ljubljana, Kolodvorska ul. 18

Telefon 729

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani

Jurčič Josip, Spisi. Uredil dr. Ivan Grafenauer. 10 zvezkov po Din 16.—, vezani
po Din 20.—.

Glaser, Zbirka slov. narodnih pesmi. Din 16.—, vezano Din 20.—.

Oregorčič, Poezije. I. zvezek. Din 16.—, vezano Din 20.—.

Miran Boris (Stritar), Strunam slovo. Din 6.—, vezano Din 10.—.

Burnett-Pribil, Mali lord. Roman. Din 20.—, vezano Din 30.—.

Širok, Slepí slavčki. Kratke povesti. Din 18.—.

Bevk, Rablji. Povesli. Din 20.—, vezano Din 30.—.

Bevk, Faraon. Povesli in slike. Din 28.—.

Cankar, Moje življenje. Din 16.—, vezano Din 20.—.

Erjavec Franc, Izbrani spisi. I. Din 16.—.

Kellermann-Velikonja, Tunel. Socijalni roman. Din 24.—, vezano Din 30.—.

Meško, Dve sliki. Povesli. Din 20.—, vezano Din 36.—.

Pregelj, Joannes Plebanus. Povesli. Din 30.—.

Pregelj, Zgodbe zdravnika Muznika. Zgodovinska povesli. Din 14.—.

Tagore, Povesli. Din 12.—.

Erjavec, Slovenci. Zemljepisni, zgodovinski, kulturni in gospodarski pregled.

Osnovi za predavanje. Din 40.—.

Destojen, Pravila za oliko. Din 30.—.

Ceniki so brezplačno na razpolago!

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani

Mladost glasilo Orlovske Podzveze v Ljubljani, izhaja 17. v mesecu.
Urejuje Jože Jagodić, Ljubljana, Pred škofijo 4. — List
izdaja konzorcij „Mladost“ v Ljubljani (Dr. Joža Basaj, Ljubljana, Dunajska c. 38). —
Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (K. Čeč). — Upravništvo je v Ljubljani, Ljudski
dom (pisarna Društvene nabavne zadruge). — Uredništvo je v Ljubljani, Ljudski dom
(Orl. Podzveza). — Naroča se: Upravništvo „Mladost“, Ljubljana, Ljudski dom. —
Naročnina: Za redne člane in starešine brezplačno, za vse druge Din 30.— letno;
posamezna številka Din 2:50. Za naročnike izven Jugoslavije po dogovoru.